

שם המחקר: תיקוף שאלון ה- "Mosh-Eat" לאיתור בעיות אכילה בקרב מבוגרים עם מגבלה שכלית

התפתחותית

שנה : 2021

סוג מחקר : תזה

מס' קטלוגי : 890-112-2018.1

שמות החוקרים: וירג'יני סלאמה-מארון, בהנחיית: פרופ' עינת גל

רשות המחקר: אוניברסיטת חיפה

תקציר מנהלים

עבודת גמר זו לתואר שני (תזה) נערכה בסיוע מלגה מקרן שלם.

רקע: מגבלה שכלית התפתחותית (מש"ה), על פי ה DSM-5 הינה מגבלה המופיעה במהלך תקופת

ההתפתחות המוקדמת, וכוללת קשיים בשני תחומים: ליקויים בתפקודים אינטלקטואליים כגון למידה, וליקויים בתפקודים הסתגלותיים כגון פעילויות יומיומיות בסיסיות (BADL) (APA, 2013). אכילה נחשבת לפעילות הסתגלותית, בסיסית ביותר המשפיעה על איכות חייו של אדם עם מש"ה בספרות תוארו קשיי אכילה נרחבים בקרב אוכלוסייה זו, חלקם קשיים בעקבות גורמים אנטומיים ופיזיולוגיים וחלקם בעקבות גורמים סביבתיים והתנהגותיים.

בעיות אכילה בקרב אנשים עם מש"ה עלולות להוות אתגרים קשים בהשתתפות במארג החיים, ובמקרים קיצוניים אף להציב את האדם עם מש"ה בסכנת חיים (Gal et al., 2011).

מעטים מאוד הם האבחונים המתוקפים המיועדים לבדוק בעיות אכילה בכלל, ובקרב אנשים עם מש"ה בפרט.

Screening Tool of Feeding Problems (STEP) (Matson & Kuhn, 2001) הוא כלי קיים, המזהה בעיות

אכילה בקרב ילדים עם מש"ה, אולם הוא כלי סינוני ולא תוקף לשפה העברית.

שאלון מתוקף יחיד בעברית, המיועד לצרכים קליניים בתחום האכילה הוא שאלון ה- "Aut-Eat" (גל ושות',

2012), המיועד לאיתור בעיות אכילה נרחבות בקרב ילדים עם הפרעה על הספקטרום האוטיסטי (ASD).

מאחר ולבעיות אכילה בקרב אנשים עם מש"ה עלולות להיות השלכות לאיכות החיים ולבריאות, הרי שחשוב

לפתח תוכניות התערבות מניעתיות, המיועדות ספציפית לנושא האכילה בקרב אוכלוסייה זו. השלב הראשון של

התערבות טיפולית כזו הוא אבחון אכילה באוריינטציה קלינית, מפורט ומותאם לאוכלוסייה הספציפית, ומבוסס

ראיות.

חוקרים מהחוג לריפוי בעיסוק באוניברסיטת חיפה ובקריה האקדמית אונו, במימון קרן שלם\ הקרן לפיתוח שירותים לאדם עם מוגבלות שכלית התפתחותית ברשויות המקומיות, ומשרד הרווחה והביטחון החברתי, יזמו ופיתחו שאלון שיהווה כלי אבחון לבעיות אכילה של אנשים עם מגבלה שכלית התפתחותית (מש"ה). השאלון בוסס על שאלון aut eat והותאם לאוכלוסיית אנשים עם מש"ה על בסיס סקירת ספרות מקיפה וקבוצות מיקוד עם אנשי מקצוע מומחים בתחום מש"ה ומומחים בתחום אכילה. בשלב השני, המתואר במחקר זה, נעשה ביסוס של מהימנות ותוקף של הכלי.

מטרת המחקר הנוכחי, אם כן היתה לבסס את המהימנות הפנימית ותוקף מבנה מקביל של שאלון ה-

"Mosh- Eat".

השערות המחקר:

א. תמצא מהימנות פנימית גבוהה בציון הכולל ובכל תחומי השאלון "Mosh-Eat" בקרב אוכלוסייה של מבוגרים עם מש"ה.

ב. ימצא קשר חזק בין הסעיפים של שאלון ה- "Mosh-Eat" לבין הסעיפים בשאלון ה- "STEP" בקרב אוכלוסייה של מבוגרים עם מש"ה.

שיטת המחקר: במסגרת מחקר זה תוקף שאלון ה- "Mosh-Eat" במטרה לספק כלי לאיתור ולזיהוי בעיות אכילה נרחבות בקרב אנשים עם מש"ה. השאלון כולל שני חלקים: (א) פרטים אישיים הכוללים מידע דמוגרפי ומידע כללי לגבי הרגלי אכילה, ו (ב) טבלאות המכילות סה"כ 50 פריטים המותאמים ספיציפית לקשיים בתחום האכילה בקרב אנשים עם מש"ה, ומחולקים ל- 7 קטגוריות.

אוכלוסיית המחקר: במחקר השתתפו 53 מבוגרים, נשים וגברים מעל גיל 20, המאובחנים עם מש"ה בתפקוד בינוני- קשה והסובלים מבעיות אכילה. שאלון ה- "Mosh- Eat" מולא על ידי המטפלים המעורבים בתהליך האכילה, של כל הנבדקים, וכך גם שאלון ה- "STEP".

דרכי עיבוד הנתונים: לצורך בדיקת המהימנות הפנימית של השאלון החדש נעשה שימוש במבחן α Cronbach. לצורך ביסוס תוקף מבנה מקביל של הכלי הועבר השאלון "STEP", ונבדק הקשר בין תחומי השאלונים השונים.

ממצאים מרכזיים: תוצאות המחקר הראו כי קיימת מהימנות פנימית גבוהה בציון הכולל ובתחומי השאלון השונים של שאלון "Mosh- Eat". כמו כן, נמצאו קשרים מובהקים בין תחומי השאלון "Mosh-Eat" לסעיפים בשאלון "STEP" ובכך בוסס תוקף מבנה מקביל של השאלון החדש.

סיכום והמלצות: במסגרת מחקר זה בוססו המהימנות הפנימית ותוקף מבנה מקביל של השאלון "Mosh-Eat". המחקר היווה נדבך ראשון לביסוסו של השאלון ככלי מהימן ותקף בו ניתן לעשות שימוש לצורך הערכת קשיי אכילה בקרב אנשים עם מש"ה.

מילות מפתח: מגבלה שכלית התפתחותית, בעיות אכילה, אבחון.

- [לפריט המלא](#)
- [למאגר המחקרים של קרן שלם](#)
- [למאגר כלי המחקר של קרן שלם](#)